

COMEDIA
SACRA, CVI
TITVLVS IOSEPH.

AD CHRISTIANAE IVENTVTIS IN-
stitutionem iuxta locos inuentionis, ueteremq;
artem nunc primùm & scripta, & edita,
per Cor. Crôcum Amsterodami
ludimagistrum.

Ex Genesis Cap. 39. 40. & 41.

Coloniæ excudebat Martinus Gym-
nicus, Anno M. D. XLVII.

DIMETRI.

Hæc scripta nobis, doctaq;
 Et actitata ægre est simul,
 Dum ludum amore patriæ
 Iterum aperimus, nec tamen
 Ingrata, uini cantharo
 Dignata poëtam, patria est.
 Nec actione ephebulos
 Cunctis probatos plurimum,
 Vestris Thalia siccinæ
 Facundus Atlantis nepos
 Auersus est farinulis?
 Nihil ille iam facit noui.
 Qui fordido lucellulo
 Captus, Strygem colit nigram,
 Vmbris studens degeneribus,
 Curat Camœnas nobiles,
 Aureamq; uirtutem nihil.

COR. CROCVS AMSTERODAMVS

M. Martino Niuenio Amsterodi Virgi-
 num Gertrudensium moderato-
 ri meritiſſ. S. P.

O Prime præcipiunt Sapientes Niueni cha-
 riſſime, optima primùm, & ab optimis di-
 ſcenda. Vera autē ſapiētia nihil eſſe melius, abun-
 dē nobis ſacræ conſtantur literæ: quare huius
 & primū eſſe debet, & præcipuum ſtudiū, quum
 omnibus, tum ante omnia Chriſtiana: adole-
 ſcētia. Fruſtrā enim uiuitur, ni rectē uiuitur. Fru-
 ſtrā autē: imō uerō maximo noſtro malo: ut me-
 lius fuerit, iuxta Chriſti de Iuda ſententiam, om-
 nino nō naſci. At uiuendi rectē ſapere eſt & prin-
 cipiū, & ſons. Quid enim aliud Vulcania arma,
 quibus Homerus Achillem ſuum, Aeneam Ver-
 gilius, ſtudioſē adeo muniunt? Quid illæ effica-
 cis ſucci herbę, quibus per media mōſtra ad uel-
 lus aureum penetratur? quid moly repertu diſſi-
 cillimum, ſed contra omnia ueneficia præſentiſſi-
 mum antidotum? Quid laureus ſurculus, cōſilia
 omnia bene fortunans? Quid deniq; aureus ille
 ramus, quo tuto etiā inferi adeuntur: niſi effica-
 ciſſima ſapiētię decreta: quibus obſirmatus ani-
 mus, omnibus fortunæ telis, cupiditatum incan-
 tamētis, uiciorū monſtris, euadit ſuperior, numi-
 ni iam quā homini ſimilior. Hæc enim, inquit
 Sapiens, amicos Dei & prophetas conſtituit. Ne-
 minem enim diligit Deus, niſi eum qui cum ſapi-
 entia inhabitat, Sapien. 7. Et ruruſum: Nam per
 ſapiētiā ſanati ſunt, quicunq; placuerunt Deo
 à principio. O uerbum digniſſimum quod exare-
 tur in libro, uel plumbea lamina, ſtilo ferro, aut

cælo incidatur in silice, quo semper oculis obseruetur nostris, & animo penitissimè infigatur. Curatione opus est per sapientiã, ut liberemur stulticia colligata in corde humano, si Deo chari esse uolumus, ut certè uelle debemus oēs. Huc nos prouocat ætas omnis, dum posterioribus studijs grauioribus, utinam etiã melioribus, priora leuitatis condemnamus. Negligimus pueri infantia crepundia, ridemus adolescētes puericia ludicra, iuuenes, adolescentia incōsulta consilia, & insanos repudiamus affectus, uiri iuuentutis dolemus, tum præcipitantia, tum intemperantiam, Senes superioræ ætatũ, & uicia geminus, & cum sera iã pœnitentia est, mutata cupimus. Atq; adeo in eisdē sæpè ætatibus affectus affectu, uoluptas uoluptate, libido libidine, ceu clauus clauo, paxillus paxillo, quod aiunt, pellitur. Quin igitur, quum suapte uanitate, cuncta fastidium nobis sui, pœnitentiãq; subinde pariant, quumque ætas omnis ad sapientiã properet, in tēpore potius rebus nostris salutiq; consulentes, operti seculi discussis tenebris, malorū blandientium caliginē abstergimus. Nam, ut subiiciamus paulisper oculis, hominum uitam, quid ea est omnis, nisi leuissima bulla aut inanis umbra, uel, ut significantius ait Pindarus, umbrę somnium? procul si spectes, magnum quiddam esse putes, quod hebeti uidelicet sumus obtutu: ubi uerò propinques, euanescit: ut autē felix aliquid aut diuturnum uideatur, stulticia nostra facit, atque æui breuitas, quum quotidie, nūc uita, nunc mora, nunc risus, nunc lachrymæ, nunc gaudia, mox luctus, nunc secunda, nūc aduersa, hodie diuitiæ, cras inopia, hodie,

hodie affluentia, cras egentia, modò lucrum, modò damnum, modò honores, modò repulsæ, gratia & contemptus, amor & odium, pax & bellum assiduè alternent, adeo cuncta hic, ad exagitandos miseros mortales armata sunt. Quò nimirū animi tranquillitatem redimentes infrugiferis mundi laboribus longa salute dicta, potioribus incūbamus: atq; ita potioribus, ut præcipuis: ita præcipuis, ut solis. Primū, inquit, Christus æterna sapientia, quærite regnum Dei, & iusticiam eius, & hæc omnia adiicientur uobis. Fingamus nos in æditioem paulisper speculam subduci, ut quondā fratrem suum subduxit Solon, ut rerum infra iacentiū faciem, imò fluctuantis mundi turbines, contemplemur, mox seculi nos etiã pigebit, pudebitq; uel potiùs miserescet. Sed omittis uitæ incōmodis, quæ ad odiosum fuerit referre, tam sunt miseranda, & longum, tam sunt multa, aut uerius innumera, uel illa quæ, ueri inscitia, in homine dicuntur bona, quàm nihil boni habeant cōsideremus, sed paucis, ut hoc loco, ac primum, quæ bonorum nomine sola uulgo censeri audimus, quæque in primis miseri mirantur mortales, nimirū opes quum magno labore quærantur, maiori cura seruentur, maximo dolore amittantur, sintq; omnis flagicij & magistræ & ministræ, quid tandem boni habet, ac nō potius mali plurimū? Vbi, inquit Christus, thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Et rursum: Quàm difficile qui pecunias habent, in regnum Dei intrabūt? Facilius est enim, camelum per foramen acus transire, quàm diuitē intrare in regnū Dei. Quid Salomone sapientius? quid eodem religiosius, ac Dei amantius, &

EPISTOLA.

tamen ad quantū religionis Deiꝫ contemptum, opum cum affluentia deduxit? quā sapienter deprecans, siue idem, siue alius quispiam sapiens Hebræus. Prouer. 30. Inopiam, inquit, & diuitias ne dederis mihi: suppedita mihi tantū uictui necessaria, ne quando satur factus mentiar, ac dicā: Quis est Deus? neue per inopiam furtū commit tam, & periurio polluam nomen Dei mei. Quin Phocyon, quāquam ethnicus & tenuis, regiꝫ ei Legatis magnam auri uim dono afferentibus, recusauit accipere: ac instantibus, ut liberis saltem suis dari pateretur, respondit: si frugi esse uellent, auitum eis agellum, quo ipse contentus clarus euaserat, suffecturum ad honestatem: sin minus, nolle se ipsos alere luxuriam. Quanto hic sapientius, q̃ Cræssiani nostri, uerius quā Christiiani, alioqui pauperis Christi discipuli, & ad cœlestis hæreditatis professionem uocati? Pecunia enim quasi malis uenenis imbuta, corpus animūq; uirilem efforminat, inquit Salust. Et D. Paulus noster, Qui uolunt ditescere, incidunt in tentationem, & laqueum, & cupiditates multas, stultas, ac noxias quæ demergūt homines in exitium, & interitum. Si quidem radix omnium malorum, est studium pecuniæ &c. 1. Timo. 6. Quanto satius est, alteram manum implere cum tranquillitate, quā utramq; cum perpetuis, iisdēq; superuacuis solitudinibus, ut iam de perniciē taceam, quibus dies ipsi tenebræ sunt, & uita dolor & afflictio spiritus, nempe, Dimidium quā sit toto præstantius, atq; Quanta sit utilitas maluæ asphodeliq; uirentis, Haud norunt stulti. Non enim in abundantia cuiusquam

EPISTOLA.

iūsqum, uita eius est, ex his quæ possidet teste ipsa ueritate in Euāgelio. Abunde diues est, qui Christum summum bonum possidet, qui preciosam illam margaritā bonæ mentis, qui defossum in agro dominico sapientiæ thesaurum inuenit, qui à Christo aurum emit ignitum, probatum, diuinorum eloquiorū, qui bene gestorū substantiam recondit. Hæc enim sola nullis fortunę casibus obnoxia, sola abeuntem nō deserunt Dominum. Diues ille Euangelicus, expleuerat horrea frugibus, & iam nō de seruando, sed de fruendo cogitabat, & tamen audit à Deo: Stulte, hac nocte animā tuam reperunt abs te, quæ uerō parasti cui cedent? sic, inquit, qui recondit sibi, nec est erga Deum diues. Et aliās, uæ uobis diuitibus, qui habetis consolationem uestrā. Iam quid uoluptas, esca, ut ait Plato, malorū? quid, nisi mera est insania, & phrenetici risibus similima? dulce uenenū, blanda perniciēs, quæ, quum insincera est omnis, uel ethnico poëta teste, tum etiam exigua, ac paulò mox æternis cruciatibus luenda. Nec secius hic interim luculentis damnosa iacturis, opum, formæ, ualitudinis, temporis, famæ, quodq; maximum, bonæ mentis. Quid autē stolidius ac pecudi uicinius, quā hominem ratione præditum animal, diuinū plasma, ad angelorum consortium, ad diuinitatis cōmunionem destinatum, brutæ & morituræ carni dedititiū uiuere? ut huic ad horam obsequare, à conditore, imò redeptore, imò seruatore deficere? ut hæc perditē uiuat, animā occidere? ut hæc fluxis ac breuibis fruatur gaudijs, perpetuos tibi luctus cōparare? Væ, inquit Christus, uobis, qui ridetis nūc, quoniam

EPISTOLA.

niam flebitis. Respiciamus diuitem epulonem, post breues uoluptates æternis ignibus mancipatum, ne aquæ quidem guttam ardenti linguæ impetrare posse, sed contrā audire opprobrantem Abraham, Recordare quod ceperis bona tua in uita tua. Vera & unica uoluptas est, gaudium spiritus ac puræ conscientiæ, quam Salomon iuge dicit conuiuium. Quid dicā de gloriæ mancipijs, quauis bulla & inanioris & leuioris, pariter ac fugacioris, qui hominibus, magis quā Deo, placere dum student, dum laudari cupiunt, ad hominum opinionē uiuunt, & quod est amentissimum, sui precium de uulgi opinione æstimant, pessimi iam olim tum uiuendi, tum sentiendi auctoris, & cuius nihil sanū ueteri ueroque prouerbio iactatum est. At uæ uobis inquit Christus, quum laudarent uos omnes homines. Et rursus. Quomodo uos potestis credere, qui gloriam a uobis inuicem accipitis, & gloriā quæ a solo Deo proficiscitur non queritis. Vnicus autem honor est a Deo collaudari, certissimo iudice, & unico ^{νομι} ^{νομι} & muneratio. Qui gloriatur, inquit, beatus Paulus, in Domino gloriatur. Non enim quæ homines commendant, ille probatus est, sed is quæ Dominus commendat, cui soli debetur omnis laus, honor, & gloria. Longum hic foret cætera percensere, quæ mundus immundus præ se fert sublimia, satis ex his perspicere est, quā cæcus error sit mortaliū: utque dum umbris inhiant, resue ras amittant. Maxime autē huic malo affinis adole scētia aciuuētus est, quippe cuius, stulticia comes est. Stulticia autē ducit ad interitū. At sapiētia lig nū uitæ est, cuiusque cōtigerit, & beatus est quis

EPISTOLA.

quis eam nactus fuerit. Quam quāta proinde diligentia docet filium sapientiss. Salomon quā sollicitē inculcat, atque infigit, quā studiosē commendat, ut nunquā sibi in adhortando faciat satis, quasi sapientiam amasse, propemodum perdidicisse sit: itidem ut Socrates, perfectū sibi opus dicebat, si quem sua oratione ad sapiētiæ studiū reddidisset inflammatorē. Nos igitur utrunque, optime Martine, & docere Christinam pubem tam salutarem sapiētiā, & ad eandem cohortari cupientes, ad eamque rem non uerba tantum, sed multo maxime exēpla, nō minus necessaria, quā apposita cognoscentes, delegimus ex optimis, nempe sacris, longē optimū pulcherrimūque Ioseph patriarchæ exēplum, & huius rursus longē optimam meherclē pulcherrimamque partem, & quæ teneræ ætati, quæ gratis ac iucundis magis quā serijs capitur, facile sit & iucundissima & gratissima futura, non equidem sine mente, reor, sine numine Diuū: ut cum ipsa rei gestæ fide, tum narrationis uoluptate & gratia, quod dici solet, breuitati inescati, cupidē percipiāt animi dociles, teneantque fideles. Is enim & præclarissimum sapiētiæ exemplar est, & singulare documentum, eum cui illa adest, omnibus abundare uirtutibus. Quod enim tandem uirtutis genus esse potest, cuius non specimen eius historia habet, Perinde præstātissimum, ut gratiosissimum, adeo, ut quid cui præferas, nescias atque ita clarū, ut loqui quasi uideatur. Quis enim melius de prudentia præcipere queat, quā hic exemplo docet suo, in quouis fortunæ gradu. Quis uerbis docere, quantam hic erga omnis generis homines,

EPISTOLA.

cum quibus ei conflictari contigit, iusticiæ præstitit æquitatem? Temperantia uerò & fortitudine tanta, ut, quæ uerbis fidem inuenire nō potuissent, ijs re ipsa fidem fecerit. Quin, unico facto quatuor expressit uirtutum fontes, dum ab improbis heræ amplexibus, debiræ herō fidei respectu, & continentia amore, ambigui euentus periculo fortiter contempto, prudēti fuga sese expe-
diuit. Magni uiri, atq; adeo maximi, ceteri patriarchæ & prophetæ, Abraham quidē impigra fide, Isaac synceræ mētis puritate, Iacob inuicta laborū tolerātia, atq; alij, alius certæ uirtutis eminentia, maximē suspiciendi, at hic omnibus, undecūq; ex æquo, summē admirāndus. Nisi quis eā forte contēdet fuisse eximiam, quæ in hoc, penē dixerim supra fidem, fuit, in tam elegāti forma, tam lubrica ætate, tanta facultate, castimonia, & huius comes, nitor quidam gratia, quod factū est ut ab omnibus præ cæteris amaret. Sed æquē sanē insignis, si nō magis, illa, ante Euangelium planē euangelicæ perfectionis, tum māsuetudo, qua summam fratrum iniuriam, nec uerbo opprobrauit, necdum uindicauit: imō cumulata pensauit beneficentia, tum innocentia, qua grauissimā heræ calumniam nec in carcere prodidit, suam contētus excusasse *ἀνομιαν*. Nec minus singularis illa prudentia, qua tam grauem ac diuturnam famem mirabiliter coniecit uenturam, mirabilius tēperauit, summa uigilātia septennem com-
meatum conuehēs, summa iusticia æqualitatem per omnes seruans, *οὐκ ἔκλυεν μέσους*, qua sine inæqualis est æqualitas. Argumento est, simul & magno nobis religionis documento, quod suum sacerdo-

EPISTOLA.

cerdotibus, licet idololatriis, habitum uoluit honorem. Deniq; summa integritate sibi nihil, regi omnia acquirēs ad publicum stabilimentū potestati, quæ omnis à Deo est, teste Apostolo, tanto ante Apostolum consulens: non ita ut popularis ac uani fauoris studio, speciem liberalitatis de alio largiendo mentiretur, rem ac uirtutem negaret, sed ut parciū infumeretur, quæ iu multos annos tum Aegyptijs, tum finitimis, debebant sufficere. In summa, euenit mihi per huius uirtutes circumferenti animū, quod Paridi illi Lucianico in Dearum iudicio, qui negans sibi, in tanta diuinorum formarū excellentia satis constare posse iudiciū, *αὐτὰρ δὲ, φησι, πᾶσας τε ἰμοιώσας καὶ, καὶ οὐκ ὅδ' ὅπως ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν ὁψιθεῖσαν πᾶσας*. & quæ sequuntur. Huius ergo uitā, absolutissimum sapientiæ exemplum, & parænesin, & penē dixerim exegefin, sic etiam tractauimus unius dei opr. max. benignitate, ut non pauca sapientiæ decreta asperferimus, tanq; absynthium melle prælitū, animo moribusq; formandis non parū cōductura *οὐκ ὅδ' οὐκ*, in usum Christianæ pubis, cui hic omnis desudauit labor, ut mihi gradū iecisse uidear, absit uerbo inuidia, ad Ethicam philosophiam, quā Socrates de cælo in terrā, D. Eras. Rot. pridem in sermones & colloquia, quibusdā exceptis, deduxit, sub oculos ac conspectum etiam puerorum producendā, quæ qui cordi ac memoriæ habuerit, faciliē uulgi, quod nullum unquam penē fuit corruptius, ne apud Ethnicos quidē, quod ad opiniones de moribus attrinet, euaserit dissimillimus. Quidquid enim penitus inhæsit animo, id quisq; uita exprimit, nec

EPISTOLA.

nec uirtutem constanter tueri potest, qui de turpi atq; honesto nullis certis opinionibus mentē imbuerit. Neq; tamen totam beati Ioseph uitam sumpsimus tractādam, nec enim ea unius comœdiæ res foret, sed à tentatione duntaxat heræ, usque ad liberationem eius ē carcere. Nam quo minus ad nuptias usq; perduxerimus, quum id postularet, præter artis rationem, etiam ipsa actum, ut à nobis concepta erat distributio, fecit primum insignita illa, quam nosti, ingratitude, ad quam deinde accessit grauiorū studiorū necessitas, & alioqui satis, quod ad hanc historiæ attinet partem, exempli pueris propositum uisum est. Nec est tamen quod quis præter artem factū ob id cauilletur, quando comico satis est in lætum exitum rem deducere, ut testant præter Græcas, non pauca Plautinæ comœdiæ nominatim Capiteiuei. Illud magis mouere iure posset, quod duas historiæ partes in eandem conclusimus actionem, longo tēporum intervallo distātes, nisi huius rei exēpla, ut Græcum Aristophanē taceam, apud latinā etiā Comœdiæ principes, Plautum ac Terentium extarent. Huius enim Heautontimorumenos, Comœdiarum eius præstantissima, duobus diebus, Illius autē capiteiuei, etiā multis interpositis diebus agi fingitur. Non sic tolerari potest, ut longē lateq; dissita loca in unū subito proscaenium cogatur: qua in re per se absurdissima, & nullo ueterum exēplo cōprobara, nimium sibi hodie quidam indulserunt. Quod si cui uidebitur forte philosophica nimis, is cogitet, præterq; quod talis ipsa est historia, etiā ab optimis doctissimisque iudicari, omnem Græcorum philosophiam

EPISTOLA.

sophiam ab Hebræis, atq; hoc in primis Ioseph, esse profectam. Nihil hic iam opus arbitror, ut pluribus opellam hanc meam commendē, quando & Comœdiam esse ostendimus, & historiam, & quidem sacram, ut quidquid laudum utriq; tribuitur, tribuitur autem ab omnibus plurimum, plus etiā sacræ, debeatur & huic nostræ: nisi quatenus utriusq; laudem culpa detriuimus ingenij, de qua re aliorū esto iudicium. Tantum illud Lectorē admonuerim, quod suum monet Plinius, ut subinde titulum legat, memineritq; eum, non comœdiam tantum, sed etiam sacram promittere. Volui equidem anser strepere inter olores, ut audacia mea doctiorum segnitie extimularem, cuiusmodi haud scio an unquam aliās copiosior, quā hoc æuo, fuerit prouentus: quare sepe mecum stomachari soleo, tam salutarē operam sic iacere neglectā. Sunt in propinquo hic Cornelius Grapheus, & Petrus Nannius Alcmarianus, docti apprimē homines, & facilitate carminis, & inuentionis promptitudine, & ingenij festiuitate non uulgari. Sed ne foris quæram, sunt domi & ad manū, ut aiunt, in una nostra Repub. Amsterodama, præter alios publicē etiam celebres, D. Nicolaus Cānius, à D. Eras. Rot. nō uno loco laudatus, M. Iacobus Iusti si. M. Ludolphus Hillebrandi si. utriq; hic diligentissimi puericiæ formatores, ad hanc rem omnium opinione appositiores. Ille autem etiam ad tragœdiam Christianam, si modò facultati, quā habet maximam, par ocium suppeditaret. Vt iam tantam subolescentium ingeniorū spem sileam, quorum ut primi sunt, ira facilē maximi futuri, ornatissimi, doctissimiq;

EPISTOLA.

Etissimiq; adolescentes, Sibrandus Occo, & Heimannus Ruiffchonius. Quos omnes equidem in hoc nomino, ut publicè prouocati, adesse tã pio negotio ne grauentur. Atq; utinam uel in posteriore huius ipsius historiæ parte, comicam suam facultatē, uel in priore, tragicā experiri libear, aut, si malint in reliqua bibliorum scriptura huiusmodi argumentorū feracissima, uberem faciliē materiem inuenturi. Neq; uerò nouum quis putet esse quod moneo, antiquum fuit Christianorum studiū sacra poematijs celebrare, nō Latino rum modò, ut Prudentij, Sedulij, Iuueni, Aratoris, & D. Hieronymi, qui ne Psalterio hexametros uerius lusit, Verum etiā Græcorū, ut Nonni Panopolitani, Gregorij Nazianseni, & complurium aliorū: sed quod propiūs ad nostrū hoc institutū attinet, Apollinaris omni sciētia insigniter instructus, ut auctor est Sozomenus, domināte Iuliano, pro Homeri poemate, uersibus herōicis Hebraicas cōscripsit antiquitates, usq; ad imperium. Saul xxiij libris iuxta numerū, & nomen elementorū Græcorū, ad imitationem Homeri, opus omne partitus. Comœdias item, & tragicœdias, lyricasq; odas, Menandrū, Euripidē, & Pindarum imitatus, ex diuina scriptura sumptis argumentis. Stephanus etiā quidam, de Christi cruciatu tragicœdiā cecinisse memorat. Quin Iesus ille filius Syrach inter laudes uiroꝝ uerè gloriosorū illā etiā ponit, quod in adolescentia sua studuerint musicis modis, & celebrarint carmina scripturæ. Cuiusmodi immanē quanto satius erat lubricę ætati, cui, ut D. ait Hieronymus, etiā tuta timenda sunt omnia, quæq; nondum potest

uitæ

EPISTOLA.

uitæ suæ habere modum discenda proposuisse, quam ethnicarum fabularum nenas, & in his maxime comicas ingessisse, hoc est, oleum addidisse caminò. Studium enim humani cordis prauū est à puericia, ait ipse qui cōdidit, & dociles imitandis turpibus ac prauis omnes sumus, ut nullus etiam accedat magister ad eā rem improbus. Corrumpunt mores bonos, non modò colloquia, uerū plus etiam lectio, atq; hac etiā amplius prælectio mala. Scitum est illud Iuuenalis: Nil dictū scdum uisūq; hæc limina tangat, Intra quę puer est, procul hinc, procul ite puellę Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti. Maxima debetur puero reuerentia, si quid Turpe paras, ne tu pueri contemperis annos. Rectè proinde D. Eras. Rot. in apologetica colloquiorum epistola Plautinæ prælectionis permissionē prope probro obijcit quibusdā quam & crassissimè facetijs Pogij facetijs comparat. Et Lactātijs ille Firmianus in scenis inquit: nescio an sit corruptela uiciosior. Nam comicæ fabulæ ste stupris uirginum loquuntur & amoribus metricum, &c. Copiosius uerò in eandem sententiam Aristoteles Politic. 7. cap. 17. Potissimū igitur, inquit, statim à pueris nec dicāt nec audeāt quidquā turpe pueri &c. ac deinde: Minores autem neq; iamborū neq; comœdiarum sectatores esse sinat legislator, nisi quum ad eam peruenerint ætatem, &c. Lacedæmonij libros Archilochi maximi poëtæ, aut certè summo proximi, ut Valer. Max. inquit, è ciuitate sua exportari iusserūt, quod eorum parum uerecundam ac pudicā lectiōnem arbitrabantur. Noluerunt enim inquit, ea liberorum

EPISTOLA.

liberorum suorum animos imbui, ne plus moribus noceret, quam ingenijs prodesset. Pluribus superfedeo, quod epistolæ modum excessi, sed si hæc ethnici, quid christianis censendum? quibus celestis illa ruba edicit: Scortatio, & omnis immundicia, & auaricia ne nominetur quidē inter uos, sicut decet sanctos, & obscenitas, & stultiloquentia, & urbanitas, quæ ad rem nō pertinent, sed potius gratiarum actio. Certē illa à propheta Comœdiæ prælectoribus cautio præstanda est, ut rem ex ingenio factā rudis ætas sciat, quo minus exēplum insidat animis. Notum enim est ut interpretenē quidam quasi res gesta imō quasi ab ipsis gesta esset. Quis sic non corrumpetur uel ferreus? Hanc igitur qualemcunq; mi Niueni operam, publico pietatis studio sumptam, priuato tibi amicitia nostræ nomine debitam, & purissimis uotis tuis, ut Deus Opt. Max. salutarem esse uelit, commendo, & meritis tuis non uulgaribus dico, dedicoq;. Precor ut inter sacras Musas ac Gratias tuas, diu feliciter uiuas. Amsterodami, natali D. Benedicti. Anno redempti hominis supra sexagesimo quimillesimum trigesimo sexto

INVITATIO CVM PERIOCHA
Comœdiæ.

EHô Viator, ni molestum sit tibi
Paulisper heic astare, uel morarier,
Iambicos quæso hos legas senarios,
Nouos, uoluptatem nouam qui nuntiant.
Perhendiē, hora tertia, in foro, bonis
Pubes auib; Aemstelredama aget sacram,
Nouamq; nec uisam prius comœdiam,
Sensis, lepore, argutijs bellissimam,
Veteres, sed absit inuidia, quæ fabulas,
Pudore, religione, sanctimoniam,
Christoq; dignis anteit sermonibus.
Ioseph qua Hebræus seruiens Aegypto,
Oris decus Virtute commendans, fidem
Seruare pertinax, heræ falsa, domo
Eiectus, accusatione in carcerem,
Parhōne tandem postulante soluitur.
Honoribus cumulatus atq; nuptijs.
Si iudicabis in tuam fore rem, ut bonas
Bene colloques horas, adesto tempori,
Et arbiter nostræ benignus opellule,
Et candidus spectator actiuncule.

DRAMATIS PERSONÆ.
Mago seruus.

Sephirah matrona.

Ioseph œconomus.

Potiphar herus, præfectus satellitum
regionum, ut quietiam præfuerit, tum carceri, tum
ipsi præfecto caceris, ut uidere est Gen. 40.

Lorarij.

Hanno pocillator regius.

Puer.

Gulussa carcerarius.

IOSEPH C. C. PETRI F.

Aemsterodami.

ACTA sacrae dedicationis ferijs, quum & supplicatū
est ob clarificatum Domini Iesu nomen inter gentes,
Diuina C. M. in Aphrica uictoria, M. Ioanne Teynga
medico experientiss. & Nicolao Gerardi F. primis,
post frustratam ac labascentem, singulari Dei Opt.
Max. beneficio, diutina Lutherane heresios tyrāni-
dem, hoc Prætorē, illo Conside, Orthodoxis Aemstero-
dami, An. à nato Christo 1555. Egere ingenui adolescē-
tuli, Petrus Comes & Ippoludanus, Franciscus Teyn-
gus, Guilielmus Syluius, Reinerus Simonius, Ioannes
Hudepolius, Egbertus Rodolphi F. Ioannes Cornelij
F. Arnoldus Tielmani F. & Nicolaus Alardi F. Editi
M. Cornelio Dobbio Prætorē orthodoxæ fidei obser-
uantiss.

PRO-

PROLOGVS.

Trimetri.

Quod esse felix omnibus uelit Deus,
Pariterq; faustū, quotquot estis candidi.
Nigros enim nihil moramur, ni prius
Sese abluant nouæ uoluptatis nouos,
Grege à nouo, sum nuntius uobis datus.
Apporto nanq; non Plauti aut Terentij,
Quas esset fictas nostis omnes fabulas,
Vanas, prophanas, ludicras ac lubricas.
Verū ueram, sacramq; porto, & seriam,
Castam, pudicam, sic ut ipsas Virgines
Dixisse Musas, ac Mineruam deieres.
Nouamq; iam scriptam recēns comœdiam,
Cui iure, cui ex re, Ioseph nomen inditum.
Nil addo qualis cætera fiet. ceterū
Vostum illud esto iudicium. At si illa tamen,
Merito omnibus omnium eruditorum notis,
Censentur esse uitæ speculum, atq; eas
Spectare cuncti gestiunt, dum copia est.
Nihil minus, idem huic deferri historiæ
Aequum est, ne quid maius dicam sed uerius.
Hanc exhibere hęc iam cupit, si operam datis,
Vostri fauore, nostræ item in spem gratiæ,
Enceniorum ferias, quibus potest
Modis, honestatura sacras, auspice
Christo, simulq; Gratijs fauentibus,

B 2 Antea

PROLOGVS.

Autore Crosso, publicæ pubes scholæ.
 Cæterum hoc agamus, huc qua uentum est gratia,
 Vt argumentum differam comediæ.
 Ioseph fideli pectore reuerens dei,
 Clari parentis filius clarissimus,
 Pudore plus quam uirgineo, cana fide,
 Totâq; Virtutum catena præditus,
 Domi malignis fratrurn odijs exercitus,
 Et demum ab iisdem uenditus, in Aegyptias
 Delatus oras, seruitutem seruit
 Satellitum præfecto regionum hero.
 Hic dum gubernat creditam sibi domum,
 Aetate florens lubrica, & forma pari,
 Lubidinosæ captæ amore amplexibus
 Heræ petitus, nesciit corrumpier.
 Fugiens, relicto quo prehensus pallio est.
 Quod recipienti se domum illa coniugi
 Præterditi immerentem Ioseph criminans.
 Eumq; falsis percitus querimonijs
 Herus, profundo mancipat mox carceri.
 Annis ubi duobus, aut eo amplius,
 Clausus, profecta regi dum diuinitus
 Interpretatur prodigiosa insomnia,
 Et missionem, & rem parit sibi simul,
 Dei fauore, & auspiciatas nuptias.
 Sic uincere animum sueti, quam quos animus, hi

Maio-

PROLOGVS.

Maiore semper post triumphant gloria.
 Adeste sacris res sacra est ut maxumè.
 Prophani adeste res prophana est, sed sacrè
 Tractata, quæ reddat sacras, lubentibus,
 Vt par est, auribus recepta, ac mentibus.
 Omneis proin opere maxumo oratos uolo,
 Linguis fauete & rem totam pernoscite.
 Quod comicam si forte quis licentiam
 Pedum putarit incessendam, huncce moneo,
 Faciat ne intelligendo ut nihil intelligat.
 Extant bonorum exempla, qui cunctis placent,
 Plauti ac Terentij quibus alijs idem
 Licere facere, quod illi fecerunt, puto.
 Quorum emulari præstat negligentiam, ac
 Morosulorum obscuram diligentiam.
 Quos ut quiescant potius, & faueant, rogo,
 Nouo, pioq; puerilem pietatulam
 Inuandi publice studio, & mores bonos.
 Quam, ut tam religioso oblatrent negotio,
 Superstitione liuida, & ueteri, non noua
 Re, uerbo ut utar, dent crescendi copiam,
 Nguarum qui spectandi faciant copiam.

B 3 PRO-

6.
PROTASIS CO-
MOEDIAE.

ACTVS I. SCENA I.

Trimetri.

MAGO.

T dura res est Dij, seruom pro libero
Esse, alieni simul iuris & iniuria?
Iniquos adeo dominos hoc seclum
tulit

Noctes diesq; plus satis usq; est, &
super,

Quo facto aut dicto est opus, quietus ne fies.
Aequom an iniquom imperent, nihil iam pensi habent.
Quodcunq; collubitum est, licere postulunt.
At olim heris, tum, quom meliora tempora
Fuere, humanitatis certamen fuit.
Non, ut nunc seruos eodem, quo mulos, habent
Loco. Verum illud duplicat molestiam,
Morosioris forte seruom esse domini
Si contigit, Deo irato, quales fere
Plerique. Ceterum multo ille miserrimus,
Heram morosam ferre quisquis perpetim
Cogitur, itidem ut nos hancee, iurgijs sine
Modo modestiaq; quo scatet muliebribus.

Nulla

COMOEDIA SACRA.

Nulla adeo ex caussa rixarum ipsa autor sibi.
Quocirca me foras eduxi ex adibus
Parumper, heic ut nauseam leuem modo
Intus conceptam. quæ quidem quam commodis
Pridem esse moribus solet. nulli grauis?
Herus sed postquam liberius coepit suis
Iam pridem inservire officijs, domo frequens
Abesse, Hebraei fretus œconomi fide,
Aut bile oportet, aut amore percitam.
Sed comprimenda uox est, atq; oratio.
Crepuit fores. mirum ni ipsa exit. Vt nihil
Quietæ loci relictum? eccam ipsa adest tibi.
Vtinam mihi hæc esset quod me præcipitem darem.
Iam iurgio enecabit credo, imò scio.
Proin ocys hinc me ut intro conisciam optimum est
Nam si responsem, irritem magis.

ACTVS I. SCENA II.

Sephirach. MAGO. Trimetri.

HEm, quid rei
Tibi heic cessator? iā ne missus obsecro
Manu? qd heic mōstri alis? MAG. Ehō dixi hoc fore?
SEPH. Hoccine agis, an non? MAG. Ego uerò isthuc
mea domina. SEPH. Vt
Te Iupiter Dijq; omnes perduint scelus,
Quo nullus est scelestior qui uiuat hodie.

B 4 Ne-

COMOEDIA SACRA.

Nequeon ego te interdictis audientem meis
 Faceres abi intrò & quod factò opus est, face. ni uelis
 Cerebro heic tuo uias dissergiere. MAG. Lubens.

ACTVS I. SCENA III.

Tetrametri Iambici, partim Acata-
 lectici, partim Catalectici.
 Saphirach.

PRÒ Dij immortales, quod genus hoc hominum?
 quæ hec coniuratio est?

Vno omnibus animo unum æquè studium est, esse ad-
 uersos heræ?

Iam ne abiit ille? dicere heic quid uis licet? nimis male
 Ego hunc metuo, ne mihi ex insidijs uerba imprudenti
 duit.

Circumspectator, cum oculis emissituijs, ita usq; me
 Obseruat malus, ah Ioseph, Ioseph, quid ego nunc te
 laudem?

Vt dissimilis es seruorum aliorum? sane nunquam
 quidquam

Ita magnifice dici potest, uirtus quin id superet tua.
 Quæ mentem animumq; exeatat mihi, prorsus ut ob-
 lita sim mei.

Non ista uolgaris, quæ spe metuq; officium facit
 suum.

Verum germana, uero quæ studio facit.

Sed

COMOEDIA SACRA.

Sed mihi nimium proba, aduersus animi senten-
 tiam mei

Vel proxumè q̃ grauius appellanti respondit, Deum
 Scelerum esse uindictam, nullum quem praterat
 flagitium?

Atqui maiores hi sūt ignes, uerbis quàm qui extingui
 Queant? respondet par uirtuti forma plus q̃ humana,
 Conueniunt mores diuini, morumq; amabilis gratia,
 Tum index ingenij, animiq; speculum, oratio quàm
 cordata?

Quid uerbis opus est? nihil pote supra credo equidem
 Virtutem

Vnà et naturā, in hoc certasse ornādo, quidque possēt,
 Vires periclitari suas uoluisse. Vt non pudori
 Mihi esse iure debeat, uni huic culpæ succubuisse.
 Nequeo durare tantum mihi in pectore amor facit in-
 cendium.

Qui amore & mœrore me implet nimio. perij, at ipsa
 Sperabam infelix, & gratiam inituram ab eo. mihiq;
 Fauore tam obuiò sic deuincturā, nihil ut quidquam
 Recusaturus esset. quis etenim seruos homo tantam
 Benignitatem herilem non cupide amplectatur, atque
 Etiam bene secum esse actum dicat? imò non magnæ
 ducat

Felicitatis loco, heram habere supplicem sibi suam?
 Quid igitur faciam? quid restat miseræ mihi? cheu-

B S nequeo

COMOEDIA SACRA.

nequeo

Quin lacrumem: quāto minus spei est, tāto magis amo
Nulla est me miserior: domi quæ quod amem assidue
uideam,

Neq; potiri liceat: nec qua uia sententia eius
Flecti possit scio. sepe iam eius tentavi animum, sepe
Præhensū solum adorta, monui cum bona potius mihi
Ut obsequeretur gratia, quā cū mala: frustra omnia
Repulsa: spreta: rursus illi supplex fiam, qui precibus
Magis indurescit: meq; aliarum ex moribus estimari
Patiar iniuria quibus amorem addit misere: non faciā,
Et si me amor grauius tenet: potius me ita cōparabo,
Non perpeti superbi fastidia: quod utinam possem.
Nihil prius, neq; fortius magis lubet putare,
Haud obstinatione mihi negasse, sed pudore.
Illud cogito, si forte tandem expugnare queat, tanto
Deinde in amore futurum mihi constantiorem.
Experiar itaque, et si iam sepe me spes hæc frustrata
est.

Deos quæso benignus erga me ut sit: quod cupiam ne
grauetur.

Aggrediar blande, ac benedice, spero emollescet.
satis ne

Sic culta incedo? sat in hæc me uestis decet? dedi equidē
Operam sedulo ita poliendo atq; ornando hunc con-
trui diem.

Vah,

COMOEDIA SACRA.

Vah, salus mea seruasti me, optime ipse exit foras
Di: in festiuom, et amœnitatis plenum hunc o faciem
bene

Trochaici.

Pulchrā, quātū ore egregio decus enitet: quæ gratias

ACT VSI. SCENA III.

Trochaici tetrametri catalectici.

Ioseph. Saphirach.

Hæc heram stare aiebat Mago: atq; ecce SE.
Nunc est mihi

Adeundi ad eum tempus accessero. IO. Quid huc
hec est rei?

SE. Dij mihi uortant bene. IO. Pax tibi hera.

SE. Ioseph mi, maxime

Animo exoptate meo, mea uita, mea uoluptas unica

IO. Ecce autem iterum. SE. In quo uno, spes opesq;
sunt sitæ meæ

Omnes. IO. Eia. SE. Per, ego te, deos oro, misereat
mei

Te, cuius tibi potestas summa seruanda datur.

IO. Missa isthæc face. SE. Quid? missa? o Ioseph,
utinam mihi,

Utinam esset pars æqua amoris tecum. IO. ah odio
me enecas.

SEPH. Itane odisse tibi uideor, amore quæ pereor tui?

IO.

COMOEDIA SACRA.

IO. Obtundis. an ego, quæso, toties de eadē re audiam?
Equidē te alia de caussa adij, si pateris. quod mihi tua
Intus opera sit opus. SE. Et mihi heic tua, mea amce-
nitas.

IO. Si quid uis æqui ac boni, tua est. utere, atq;
impera.

Si quid honesti est, non defugiam auctoritatem. SE.
Hem, dignior

Fuit ne quisquam amore qui esset? non humanum est
per Deos

Credo. nec mirum si te mihi difficilem præbeas,
Tam bellū, atque præclara Virtute. IO. Ne te longius
Amor, ac ueritas prouchat. SE. Hau, sic est. Vera
prædico.

IO. Si quid istiusmodi est, Dei munus id est. non mihi
Ad alienā datum iniuriam, sed ad honestatē propriā.

SEPH. Hei, quid formose auertis ocellos istos, solis
mihi

Huius luce gratiores? aspice in me. ita te beet

Semper amor. IO. Decet non animum habere modō,
sed oculos item

Continentes. SE. Eia. nihil nimis. summa uitio nihil
Interest Virtus. decebat te quidem prioribus

Neutiquam repugnare precibus meis. tum, quod tibi
Hera sum, quæ imperare meo pro iure possum, et

cogere.

Quæ

COMOEDIA SACRA.

Quæ uelim, ut scias. tum, quod uehementi capta
amore tui.

Qui mihi tāū abest ut se remittat, ut magis ac magis
Crescat indices neq; iam par esse diutius queam.

Meq; cogat dignitatis obliuiscier meæ.

Tu contrā, obliuiscere modo conditionis mihi tuæ,

Et quod ultro defert domina, uotis etiam si sapias,

Optandum accipe, dum tibi copia est. dumq; ætas fert
tua.

Quæ tua forma sit uides. IO. Formæ atque ætatis
gloria

Fluxa et fragilis est. Virtus demum una clara æter-
naq;.

Vera forma est, oculis quæ placet Dei, quæq; prouocat
Ad honestatem. non quæ mentes lubricas mortalium
Sauciat. sed non est consilium hera. SE. Cur non lux
mea?

At quæso, in rem hoc tuam erit. IO. Ut quidem emori-
ar, prius quàm eō

Dementiæ ueniam. SE. Quæ hæc pertinacia est? non
credidi

Equidem, adeo inhumanum fore. eodem tu nempe ac
ceteri,

Ingenio es. qui semper muliebri lubentes sunt malo.
Obsequere sane. ac corrige, quod pridem peccasti

nouas

Nec

COMOEDIA SACRA.

Nec preces expecta. h. aud decet istos mores tā amabiles.

Istam formam ita liberalem, istam denique animi indolem

Adeo generosam, superbia ne in principe quidē uiro Toleranda satis. IO. At decet constātia, neq; moribus Conuenit, nec legibus Hebræorum, ut alienum thorum Violent, sed prima tuendi pudoris cura est. integri Nuptiarum fœdere iungantur sponſis integris.

Ne tu igitur mihi, quem amare dicis, noceas. sed sine Quam tribuit Deus sortem, tueri. SE. Imò, ita uolo, respice

Seruitutem tuam. IO. Equidem corpore seruos sum, non item

Añ. hoc me, haud illo, mentiri par est. & tuū quoque Si respicias animum, potius quā istam, quæ te huc impulit

Conditionem herilem, & fœminæ tibi laudem probæ Auferas, & mihi demas molestiam quotidie, Quæ me obtundis miserè, nam uel sermones isti tui, Lapides mihi uidentur meri. unde æstumes licet, Quanto res sit ipsa odio. neq; iniuria. non mihi, Ne quid erres, seruituti cessit extinctus pudor. Sæpe indignum quæ premit uirū. proinde istā, precor, Exue mētem mea hera. spēsq; consequēdi omnē abijce. Quæ quidē, ut temere sūpta, huc te cupidinis perpulit,

Ita

COMOEDIA SACRA.

Ita penitus abiecta, in tranquillum cito restituet statū. Quā multas fuisse nobiles matronas credere est, Quæ forma captae aliena, tamē animo tēperarint suo, Nec turpi uoluptati deus pudoris cesserint? Iudicium, non affectum, qui semper inconsultus est, Adhibe in consilium. finem respice. nec tam considera, In præsentia quid, quā quid semper placiturum fiet. Nunc uelle iuuat. mox uoluisse pigebit. at quanto quidem

Satius, eas cupiditates proponere in animo sibi, Quas & expetere honestum sit, et assequi præclarum? illud

Scitum est, non admittere, quidquid corrigi nunquam potest.

Nulla reparabilis arte semel lesa pudicitia est hera. SE. Facile tu isthæc fabulare, mei securus. ast ego Sentio misera. non potis est. nam si tam tibi amari graue est,

Quid mihi sit amare cogita. emoriari nisi impetrem.

IO. Istuc sanè præstat, quā sese scelere nefario Commaculare. SE. At uolgo id faciunt, uitium commune omnium est.

IO. Ut sit, tanto nos eam maculam effugere gloriosius. Cogita tibi matrimonij non uiolandam fidem, Nec mihi seruitij. talem etiam maritum nequitiam Fallēdū tibi, neque mihi herum, de me tā meritū bene.

Quod

COMOEDIA SACRA.

Quod si cogites, remittas iam me onerare iniurijs.
Et ne ego tantam malè gratus reponam contumeliam
Pro immortalibus eius beneficijs? tum uerò pefumo
Peior, ac malo quouis dignus siem. SE. Amandus is
quidem,

Digna qui præmia præclaris meritis reddiderit tuis.
Sed beneficium promeruisse, retulisse gratiam est.
Neque nos nihil meriti sumus. at enim illum facile
latebimus.

Nè quid te hoc sollicitet meticolose. IO. At non Deum.
neque

Latebra ingenuo impunitatis spes, sed innocentia est.
Adeon me ignauom putas, aut porrò ingratum aut
perfidum,

Aut prophanum, ut neq; benignitas me, neq; pudor,
neque

Religio commoueat? neque commoneat ut seruem
fidem?

Tum, noui probè heri animum. aduortit grauitèr,
que non censeas.

SE. Oh, ille ne, qui ipsius ne negligit? ne quid uere-
are, mihi

Isthuc curæ erit. IO. Et mihi quidem, ut ne cauere
quod queam,

Stultè admittam nam. SE. Hæu, nunquam nè concedes
mihi? frequens

Soli-

COMOEDIA SACRA.

Solitudo domi. illius porrò quotidiana absentia
Pax & si quid maxumè subsentiat, putabit eò
Te mihi charum esse, quod ipse intelligam esse charum.
ita

Vt uirtus meretur tua. IO. Decet ingenuū sinceritas
Sine fraude, etiam si latere possit. nam sibi reus
Quisq; est, prius quàm aliis. SEP. Olim isti uirtuti
quondam fuit

Laus apud seculum prius. nunc hoc aliam iam uitam
Affert, alios mores postulat. isthuc sapere est, nunquā
ita

Offirmato esse ad uitæ institutum animo, quin suadeat
Si quid conducibilius res, ætas, aut usus tibi,
Amplectare. IO. Quin, cum turpitudine esse nihil
potest

Conducibile. SEPH. Ohe nè tam seuerè quæso. oculos
age

Horsum in me tuos deflece mea lux. intuitum simul
Et basolum largire isthuc ut fas sit pignus tui
Mihi ferre. IO. Atqui tu illud scito, flamma fumo est
proxuma.

SEP. Hoc nihil dicis. abi. nunquam cresces, nescis
obsequi.

IO. Nil laboro crescere per flagitium & turpitudinē.

SEPH. Hei.

C Nè

COMOEDIA SACRA.

Nē tam obfirma. acerbum hero funus facies, nisi tuū
Mibi copia sit. exorem sine. gerito amanti morē mihi.
Ita herum industria, me obsequio demerueris. & gra-
tiam

A me solidam perpetuamq; inieris. ac bene stabilem.

IO. Auortat Deus, ut animum humani fauoris gratia
Ad malas unquam adducam paries demens. potior
bene

Natis, institutisq; esse debet semper ingenijs,
Ratio honestē uiuendi, quā gratiosē. SE. Ah desine.
Frustra tu isthæc fabulare, quæ mihi animum accen-
dunt magis.

Si unquam erga te animo esse amico mi Ioseph, sensi-
sti, uti

Hanc mihi unam gratiam des pro illa, nunc ego te
rogo,

Misereat te mei, bis miserandæ, & amanti & foe-
mine.

Quod ego te per has lacrimas oro, & Genium tuum
per mala

Mea, quorum tu unus potes esse leuamen. IO. Ah, ne
me obsecra.

En, dominus meus cuncta meæ fidei mandauit, mihiq;
In manum adeo tradidit, omnium ipse securus. neq;

A mea quidquam exemit potestate, extra unā te hera.
Qui tandē ergo in animū inducere potero tantū mali,

Vt

COMOEDIA SACRA.

Vt peccem in Deum?

SE. Quod gratis datur boni amittere Ioseph, inscitia
est.

IO. Atqui isthoc bono nihil peius nec est mihi nec tibi.
Sed nusquam me auelles. sat habeo affirmatum isthuc,
Deo

Excelsio fretus. SE. Misera me. ergo disperij, hei mihi.
Ioseph, Ioseph, prô, prô, ego iniquis nata fatis. siccine
Decipis me, ita blanda fröte dirum adeo animū tegēs?

IO. Imò tu me decipis. nam ego tibi nihilo aliter sum
ac fui.

Tu, mutatis moribus, iniuria pro beneuola es mihi.

SE. Ingrate, nuncubi beneuolentiam meam

In te sensisti claudier?

IO. Non equidem eò dico mea hera. sed quod quotidi-
anis tuis,

Surdas iam aureis reddidisti mihi, appellationibus.

SE. Crudelis, quum tam commodum conseruis præbi-
as tuis,

Egon una tam durum experiar? an me in misera peri-
culum

Facere uis, grauitas et inhumāitas quid nā possit tua?

Si amore non flectare, senties quæ odiū ferat meum.

Vel ex coacto, amorem explebo meum tamen.

IO. Amor affectu exhibetur, haud ui cogitur.

SE. Vltro ad uirum querelam deferam. IO. Fal-

sam

Monome-
ter.Trimeter.
Dimeter.

Tetr. iāb.

Trimetri.
iambici.
Tetra.
iambici.

COMOEDIA SACRA.

fam. SEPH. Quem sic tibi
Incensum reddam, ut ne reslinguas lacrumis si extilla
ueris.

IO. Non sunt isthæc iam amantis dicta. SE. Senties
iam quæ siem.

Virum si noui, debitas scelestus hero pœnas dabis.

IO. Miseret me tui. SE. Ten' me irridere inultum ser-
uom hominem sinam?

Mortuam me malim. IO. Quod ferendum erit feram?
deniq; animam

Potius relinquam. SE. Itan' solido ex adamante pectus
Vt neq; lacrumis, neq; precibus, neque pretio flecti
queas?

Vide quid agas. IO. Stat sententia. SE. Nimis præfra-
ctus es. IO. mihi

Sum. SE. Imò uero mihi misera merito haud meo.
Sed per deos, si quis precibus locus, caue neu me ad-
egeris,

Vt talis in te fuero Ioseph, qualem neutiquam uelis.

IO. At tu caue commiseris, ut ipsa talem te mihi

Exhibeas, qualem neutiquam decet probam.

SE. Hei cur ita

Apertè indicas malitiam? saltem lactares spe aliqua.

IO. Haud meum est.

SE. Si non ames, tamen odium tegeres. sed quid stulta
hunc rogo?

Satis

COMOEDIA SACRA.

Satis ne fastidit mei? ô facinus indignum. nunc ego
Et illum scelestum esse, & me miseram sentio. nec quid
agam scio.

Abeo intrò, quando proficio nihil, tu uideris scelus.

ACTVSI. SCENA V.

Tetrametri Iambici, Acatalectici.

Ioseph.

A Aijt, Deum immortalem, ut insanum est amare?
prohibeat

A me Deus tantam amentiam, sed quantum intellexi
modo

Eius sententiam aliquid hæc mihi conficiet mali: neq;
Quid agā, aut quid consilij capiā scio, si huic obsequor,
Deum

Offendo sin repugno, huius minas timeo. noui probè
Ingeniū mulierū, uehemēs in utrāque sic partē minis,
Siue in amorem, siue in odium: neque Deum, neque
homines respiciunt.

Nec æqui ratio ulla cōslet aut boni, dum quod student
Effectū reddāt sibi. sed qd' mea? quid timui autē belua?
Præter culpam & peccatum, nihil homini accidere
potest graue.

Quiduis satius est perpeti, quàm uirtutē relinquere.
Cedat quod cedere æquom est: appetitus rationi pa-
reat,

C 3 Volu-

COMOEDIA SACRA.

Voluptas uirtuti, corpus animo ancilletur uile suo.
 Ne sic insaniam, ut tranquillam recti conscientiam, &
 Quietam mentem, maxumum utrisq; in rebus solatiū,
 Turbida & inquieta permutem. Tum castitatis usque
 sunt

Amplexus dulces, mellis plurimum, fellis nihil trahūt.
 Amoris contrā etiam mel, fel merum est, ex uero si
 aestumes.

Lubido, ut auaritia, inexplebilis est, meliusq; cauetur
 haud

Experta. non sic mei me assuefecere parentes, ut thori
 Subessor alieni fiam. Verum pudicitiam, simul
 Pudorem rectum, & sedatum cupidinem, Dei metum,
 Benefactorumq; amorem docuere, & fidem. Ego ne
 ergo domum

Eam, in qua clemēter adeo sum habitus ac liberaliter,
 Incesto pollua impius? perij, hanc ferat uirtus notā?
 Gene. 34. Nimis ignauos sim, si, quom fratres, ob sororis libera
 Puellæ raptum amoris uiolentia concubitus, nuptijs
 Pensandum regijs, uiris ad unum cæsis, reliquam
 Spoliarunt urbem, ego tantum facinus mollitia admit-
 tam mea.

Gene. 12. Si obliuiosior sū, uel locus hicce redigat in memoriā,
 Seuerē castigatum à Deo Parhonem, cum domo sua,

Gene. 20. Ob uerbum Sara proauie meæ, & uicini Abimēlech
 Simili in re coërcitā uolūtātē. Quid Noah ille, generis
 No-

COMOEDIA SACRA.

Nostri orbisq; instaurator? ac Loth item aui patruelis
 mei?

Nonne inter omnis summam turpitudinis licentiam 1. Pet. 2.
 Honestatem sanctē tutati sunt? nec illum totius
 Exemplum mundi fregit, hic contra regionis uitia Gene. 6.

Totius tenuit sacritatem? proin ille diluuiō à Deo est Gene. 19.
 Ereptus, hic incendio. non ego nunc primum scilicet
 Aduorsa ferre didici. sed quidquid feret Deus, cui
 Sic est placitum, feram usque, & perferam, ipsius ope
 fortiter

Malum qui patitur, idem postponitur bono.
 Sed sic uerba hæc facio, quasi negotij nihil fiet.

Senarius.

Ibo intro. Hei, quā timco, quorsum hæc res euasura
 sit mihi?

Ita obstinatē operam dat, ut me illiciat, ô Deus, tibi
 Me commendo, & salutem meam. quæso impium cu-
 pidinem

Compesce domina, & me adiuua, ne animum labefa-
 ctet mihi.

ACTVS II. SCENA I.

Trimetri. Intus.

Perij misera, uæ mihi, nostram fidem obsecro.
 Properate ferte auxilium imbelli fœminæ.

COMOEDIA SACRA.

IOSEPH EFFUGIENS.

Sancte ô pudor, quæ hæc est audacia? hocine est
 Mulibre factum, aut inceptum? hocine officium
 Heræ? modo ut introi, forè illa solitudinem
 Nacta, ferox, pallio me apprehendit, ad se trahit,
 Procax & importuna libido est. tum, impotens
 Autem scemina. si pergas aduorsarier,
 Ex insana insaniorem facias. sentium
 Similis est. quem quem attigerit, malo aut dāno afficit.
 Atque illud ipsa discit experientia
 Semper, cui cum illis res incidit. itaque
 Cuius finem haud uidi, abrupti negotium.
 Vestem amisi. pudorem sed mecum extuli.
 Nudus non est, nisi culpa quem nudauerit.
 Pudicitia, decus ipsa suum est. Videlicet
 Quæ extra nos, nihil ad nos animi demum bona
 Solius, & propria sunt, & æterna, fuerit
 Sanè, fuerit patientiæ hætenus improbas
 Tulisse preces, seruitutis respectu meæ. at
 Tam apertam ferre contumeliam, mera
 Quidem sit ignauia. mori me satius est.
 Dum uerbis egit, uerbis uerba retuli.
 Nunc ita tulit nec essitas, res ut forent
 Referendæ rebus, inuitus feci. nisi
 Quia necessum fuit, nam quid agerem, nisi
 Ut me, quam minimo possem, captum redimerem?

Sed

COMOEDIA SACRA.

Sed quum cogito, succensere illi, iniurium
 Me sit. quando otio perpetuo, fomite
 Nimirum summo amoris, corruptæ nihil
 Quod faciat superest, præter amare. cæterum
 Mihi nulla iure sit peccati uenia.
 Vtinam hoc sit defunctum modo. Vnde quomodo
 Me expediam incertus sum. ita subito obiectum est
 mihi.

Neq; cunctandi copia est. herus iam aderit scio.
 Peiore non potest, res quam in quo nunc mea est,
 Loco esse. Vah, nunquam seruorum æquæ ac modo
 Mihi dura uisa est conditio. papæ. quæ illa
 De me iam confictura hero est, ut uidi eam
 Esse habitam? imò quæ non confictura est? satis
 Eheu constat, quàm amari sint in foemina
 Stimuli, libido & ira. quæ uiros quoq;
 Quæ non audire scelera cogunt? quid igitur
 Faciam? aut quam nam causam afferam? dicā ordine
 Ut res habet, meq; expurgem? minimè opus est.
 Neq; placet, tantas ut turbas domi excitem.
 Quod sanè nolim, maxuma heri causa mei.
 Scitum est profectò, & in medijs malis ea
 Sapere secum, quæ sapere est opus. tum, ipsum id malè
 Metuo ut credat mihi soli, ætate lubrica,
 Et indulgentia tanta. sat est meum
 Fecisse officium, si non id fama approbat.

C

S

Tace-

COMOEDIA SACRA.

Tacebo & si mihi magnum ex hoc malum scio
 Paratum. præstat suum tolerare incommodum,
 Quam malè alienum labefacere commodum.
 Illiberalis prorsus est animi, sui
 Studio, alienam estimationem ledere.
 At, at, eccum herum uideo. actum est, nisi quid opis
 Dat, differij, abeam an maneã, adeam an fugiam Deus
 Incertum est, una hæc spes est, quidquid accidat,
 Dei sumus postremo, quando conscius
 Ego sum mihi, à me culpam esse hanc procul, nihil
 Mali accidere, innocentia incolumi, potest.

ACTVS II. SCENA II.

Tetrametri trochaici, catalectici.

Potiphar.

Magnam sibi quietem comparauit, seruom qui
 bonæ
 Frugi comparauit sibi. per quem, præsens absensq;
 item,
 Defecato esse animo possit, uti ego, quom Ioseph
 meum
 Emi, felix, de Ismaëlitis negotiatoribus.
 Qui mihi iã inde, usque seruiit obsequenter maxumè,
 Iuxtaq; fideliter atq; ex animi sententia mei.
 Nec minus etiam, quod uel primum puto, feliciter.

Vt,

COMOEDIA SACRA.

Vt, quo cum Deum esse prosperantem cuncta sub ma-
 nus

Eius, sensi. Itaque feci, ut iusta illi apud me seruitus
 Esset. neque adeo indulgentiam desiderare meam,
 Nec benignitatem posset, ac denique cunctis eum
 Præfeci, otioso mihi ut esse liceat, atque aïo obsequi.
 Sic uita est. heris morigerus esse, eorumq; per omnia
 Inseruire commodis, incommoda atque iniurias
 Omneis conseruorum ferre, & tegere contumelias
 Sibi studio habet. nulli ledere os, aduersus nemini,
 Compositus, pudēs, modestus, placidus. scire est liberum
 Ingenium, atq; animum. sic fiet modo, ut nunc est, que
 so Deos

Deasq; omneis. Atqui hic profecto captus est rarissi-
 mus.

Id genus quis sortiatur? ut seruom contrà improbum
 Et seruom frugi malæ, nihil est negotij ubilibet
 Nancisci, qui ad heri fraudationem demum, callidum
 Ingenium gerunt. in quibus hero nihil quidquam est
 præsidij,

Si absit uspiam, aut ubi si cesset. Itaq; iam heris quidē,
 Penè tanquam ægris ex medicorum præscripto uiuen-
 tibus

Vix pedem, miserum, efferre domo conceditur.

Ab hac ego

Expediui me molestia, pariter ac rem meam

Con-

COMOEDIA SACRA.

Constabiliui. Tum, est & alterum, unde iure mihi placeam.

Quod habeo uxorem ut uolo, placidam, probamq; quæ me amat,

Et magni facit, suos pudicæ itidem ut uiros solent.

Quæ ego contra amo. Proinde duas has res habere me

Præter alios, præcipuas arbitror. uelut Deus modo, Ut sint perpetuæ. Sed quid hoc negotij est?

Senarius. lāb. tetra. catalect. Proh Dij immortales, quem conspicio exanimatum, expeditum

Pro foribus? est ne hic ipsus, quo de agebam? & certè is ipse est.

Perij. hoc quid sit uereor. nequeo satis mirari. neque

Acatalectici. Coniscere scio, mihi nescio quid animus præfagit mali.

ACTVS. II SCENA III.

Iambici, partim tetrametri, catalectici &

acatalectici. partim trimetri, admi-

stis trochaicis quibusdam.

Ioseph, Potiphar, Mago.

Eheu. nec quid agam, neq; quid huic respondeam scio. & pudet

Carere lachrumis, in maximas subito redactum

Has calamitates. quas oculi, mentis bene cōscia testes,

Recusant fundere, nisi sic faciam ut constitui.

POT. Per tempus aduenio. Hem, quid isthuc

obse-

COMODEIA SACRA.

obsecro est mali? satin?

Salues? dic mihi. files mi homo, atq; ora pudibunda con tegis?

Quid est pudendum? Hei mihi, quid me absente turbatum est domi?

Quid sic ingemis? ecquid taces? diuinus haud sū, nec, nisi

Audiero, cognoscere quæ, Heus, heus, prodito aliquis actutum

IOS. Here mi. POT. Quin dic, quid est? IOS. Perij.

POT. Dij melius faciant. sed

Quid peristi? quidquid est, eloquere age ocyus mihi.

IOS. Ab. POT. Quid ah? age, ingenuè mi fatere, uti soles.

Haud clām te est meus in te animus ille amās tui, & pro pensor,

Scito, cæteris quàm erga suos esse famulos solet.

IOS. Fateor mi here. & immortales tibi gratias habeo, atq; ago.

MAG. Præsto sumus here, si quid uis. POT.

Quæ noua res domi? quæ res noua est

Quæ so? tacetis? Hem? quid tandem hoc est rei,

Quod mihi eodem omnes sitis affecti modo?

IOS. Mi here, equidē id te arbitrari, quod res est, uelī.

Quidquid huius factum est, culpa haud factū est mea,

Sed ita tulit necessitas, in eum res redierat locum.

POT.

COMOEDIA SACRA.

POST. Quæ, malum, res?

Tetrameter. Cesso hinc ire intro, ut hoc quàmprimū, quidquid est,
ter. certum sciam?

Trimeter. Vos istum asseruatum curate mihi tamen.

Epitasis Comœdiæ.

ACTVS III. SCENA II.

Iambici trimetri, admistis tetrametris quibusdam
 tum catalecticis, tum catalecticis.

Tetrameter. Potiphar, Sephirach, Ioseph, Lorarij.
Acatlecticis.

PRO Deūm atq; hominum fidem · ex illo · tam illi-
 berale esse facinus

Ortum? SEPH. Sic res habet ut dixi mi domine. uel
 hoccine pallium

Documēto est, ipsiusq; fuga, et tota clamoris testis mei,
 Ut audisti, familia. POT. Me miserum, ut nulla homini
 est felicitas

Diuturna in uita? quā si leti quid euenit, illico

Acerba multa se cumulant. quæ mihi nec opinanti
 accidunt.

Euge serue bone, columnen uero familie.

Cui maxumā habui fidem. tun' illam scelus? heram? aut

Me adeo dignum putas, quem illudas? IOS. Occidi.

Hem, mortuus q̄ uiuos nunc sim felicior.

SEPH. Nimia illa licentia euasit tantum in malum.

Non te ille uirum, sed foeminam retur. POT. O nouā

Auda-

COMOEDIA SACRA.

Audaciam · quid ais impure? an non est uiri

Istuc scelerati prorsum, & perditis? SEPH. Ista ne

Indigna, & intoleranda, quæso per Deos?

IOS. Tacet' tu? SEPH. Minitatur etiam carnis uex.

Mirum, ni quod concinnat iam mendacium.

Caue isti quidquam credas mi uir · qui, in malis

Vt sit, quæ conferam sibi, loquatur. POT. O

Ingentem confidentiam · tantam · ne rem

Tacita ut ferat postulas? ita depuditū est semel?

IOS. Here, ne me spectes. POT. Ego te furcifer,

Si uiuo. hæccine te flagitia facere? hæccine

Te admittere indigna esse ausum domo meas?

SEPH. Ec' quid pudet? IOS. Pudere oportet eatenus,

Quā res ferat. SEP. Vbi nūc fas, fidesq; est, et qui erat

In falso tibi plurimus ore Deus? POT. At uide,

Quā immerito hæc Ioseph ægritudo oritur mihi

Abs te potissimum? qui te penē à puero

Curauī sedulo, docui, monui, bene

Præcepi & feci semper, quæ potui, omnia.

Neq; semel complexus, fouere destiti.

Propterea quod seruiebas liberaliter.

Habui, amaui, atq; ornaui pro meo. deniq;

In omnia mea ius tibi feci, adductus tua

Ista modestia, moribusq; omni à dolo

Et perfidia, uisis usq; alienissimis.

Nunc de repente benignitatis iam meæ,

Tueq;

COMOEDIA SACRA.

Tuaeque fortunæ immemor, pro maxumis
Meritis hanc ingratiſſime gratiam refers
Mihique promerito optume hoc pramiique rependis?

SEPH. Ut

Semel hypocrisis omnis se detexit tuas
Nunc quodam fidelis et modestus antehac
Visus es, id non fuisse ex uera uita, neque
Animo ingenuo palam nempè est. IO. Mi here.

POT. Quid mi heres?

Tetra. ca-
talectici. IOS. Vix contineo, sed me reprimam. Vnum hoc qua-
ſo, ne mihi atas

Obſtet. neue ex aliorum iudices ingenijſi ſodes.

Trimetri. SEP. Os impudens, et ferro inurendum. imò iam ea
Aetate es, ut non ſit peccato ignoſcier
Acquom. IOS. Nam quid peccaui, aut commerui?
an quia

Dimeter.
Iambic. Non prorsus iniusta obsequor?

SEPH. Quid ais uenefice? isihuccine tu me rogas?
Qui me, et herum, et familiam dedecoras? uel fuga

Trimetri. Tua id tibi, quod quaeris, respondeat. quid hoc
Loquitur pallium? POT. Ehò propudium. qui me sti-
pitem

Haud hominem censes, etiam speraſti inficias
Tantum ire poſſe neſaſ? adeo ne te neque
Pietas, neque ius et aquom in officio, improbe,
Continere potuere? SEPH. Vide, impudentia,

quid

COMOEDIA SACRA.

quid facit,

Et præceptis cupiditas? POT. Proh ingratitudinem,
Dijs hominibusque inuisam. SEPH. Ingrato homine
nihil

Quicquam ſceleſtius nimio præſtat mortuum
Quam ingratum eſſe. IOS. Iſtam caue turpitudinem
Sedulò. POT. Parum eſt cauiffe, non cauere. IO. Nil
Ego peccaui. niſi peccare eſt, hero magis
Fidum eſſe quam ſibi. POT. Quomodo ſacerrime?
Fuiffi, non es fidus, tum beneuolentiam
Expertus es meam. nunc iram ſenties,
Quando huc prouocas.

SEPH. Acquom eſt, gratiam qui ferre neſcit, offen-
ſam uti

Ferat. IOS. Here, ut ſeruom inculpatum uſque geſſe-
rim, domumque

Ut comodis haud aſpernandis auxerim tuam, isihue
Et ipſe conſcius teſtari uere ita ut, ſiue introires,
Gaudio fruere tecum, ſeu prodires foras. POT. Ri-
diculum

Verbis ſoluere poſtulas, quod re malefeceris?
IOS. Si quidem malefeci. POT. Si quidem? cona-
tus mihi

Pro facto eſt. IOS. Tot iam annos tibi ſerui. an tibi
unquam à me ulla

Eſt orta iniuria? POT. At id reſtabat ſcilicet.

D SEPH.

Monome-
ter trocha-
icus

Tetra. ca-
talect.

Trimetri.

Tetra. ca-
talecticus,
Trimetri.

COMOEDIA SACRA.

SEPH. An non est hæc magna satis tibi? Quisquam
ne ita

Animo est omisso, tantam ut contumeliam
Ferat? IOS. Casus humanos qui norit. SEP. Impudens.

Hoc ne euenire maius aut grauius potest?

POT. Iam parce fodes coniunx. heus Lorarij.

IOS. Here, per clementiam tuam oro. POT. Satis

Iam satis Ioseph spectata erga te mea

Est clementia. SEPH. Satis & ipsa periculi adij.

POT. Faxo haud dicas nactum esse, quem derideas.

LOR. Quid uis here, aut quid imperas? PO. Abducite

Hunc intrò. LOR. Quem nam? POT. Ioseph. IOS.

Siccine mecum agis?

SEPH. Patiundum est. POT. Meritoq; id tuo quom,
quæ non licent,

Haud ueritus patrare, tolera quæ non libent.

IOS. Si deliqui, nullam causam dico here. sed etiam
atq; etiam

Vide queso, quæ in tuos exempla familiaris statuas.

Nam deinde causæ quælibet suffecerint uxori, aut

Alij, si quis cui seruos ex sententia non sit satis,

Occasione tantum opus fuerit leui. SEPH. Tun' me
scelus

Trimetri. Tam diri ausis facinoris insimulare? POT. Rapite
Inquam: atq; auditi? quadrupedem constringite.

IOS. Nunc tandem apparet, amorem qui uocatur

COMOEDIA SACRA.

tur & uidetur

Stultis, eum haud amorem esse, sed odium. SEPH.

Odiosus es. tace. ac

Sequere infelix. IOS. Infelix est, non qui accipit, sed
qui facit

Iniuriam. pulchrum est, fidei, uel mortè obire gratia.

SEPH. Enimvero, si uir fies, dignum hic iam supplici-
um luat.

POT. Nimis iracundè censeri reperire posse illum
seruom,

Vitio qui careat? an quia non delinquant here? SEP.
Ehò Potiphar

Aut tu morere, aut sceleratum illum pro meritis perde:
exemplo uti

Sic ne quis posthac temerarius, herili ausit pudicitia

Insidiari. POT. Ohe uxor, ne sæui tani opere. SEPH.

Quin tu parum

Perspexisse mihi eius uidere audaciam.

Ita me Dij ament, ut uideo ineptam lenitatem nunc
tuam,

Et facilitatem prauam, dimissurū eum credo quò suā

Etiam sic ex adifficet inchoatam perfidiam. POT. In-
scitia est

Nimium ire credere, quæ nescit modum. post statuum.

SEPH. Non tu illum

Capitis potius, quam te perdas, & familiam

D 2 Equi

Tetra.
cata.
Acarale-
fici.

Sic Home-
rus Iliad.

Trimeter
Tetram.
Acarale-
fici.

Tetra. ca.
talefici.

Acarale
fici.

COMOEDIA SACRA.

Trimetri. Equidem cupio misera, in hac re iam defungier.
 Sed quæ spes est, illum fore frugis? num pudor
 Corrigeat? at iam depuduit. ætas grandior?
 At ea, nunc ut sit, semper addit nequitiam.
 Quisquis semel degenerauerit, nunquam bonus.
POT. Nescias uxor, multa accidunt mortalibus
 Sæpè in uita, atque ætate agunda, quæ uolunt,
 Quæ nolunt. **SEPH.** Improbilas alia aliam trahit.
POT. Hem, quid nam hoc rei? quid hæc uolt improbi-
 tas sibi?
 Abi intrò. ego quid factò fiet opus uidero.

ACTVS III. SCENA II.

Iambici tetrametri, catalectici.

Potiphar.

Vae misero mihi quanta spe decidi? hocine de
 improuiso
 Mali mihi obijci tantum? ô tempora, ô mores. quid iã
 Credas, aut cui credas, quæue fidelem habeas, nescias.
 adeo
 Exulceratissimo iniquissimoq; hoc seculo, sunt
 Fermentata omnia, fides, fidelitas, amor, pietas,
 Amicitia, sodalitas, officia, beneficiaq;
 Omnium omnia, sese oēs amant. sua querunt. sibi bene esse
 Volunt solis. heu me infelicè. siccine dū ego tua fretus
 Fide,

COMOEDIA SACRA.

Fide, domo absum demens, regi inserviens, Ioseph,
 Tu interea rem tuam curasti, & me in tantum conie-
 cisti
 Malis quem ego semper pudore & liberalitate
 Præ cæteris retinui. quo uicissim, omnibus è seruis,
 Heri nemo obseruantior fuit semper, quæ nunc res
 Repente mores uertit tuos, uirtutem uti lubrici
 Iam posthabeas tuæ? an qui serui sunt, dimidio mentis
 Capti sunt, ut nonnullorum est sententia? nam alioqui
 Non est ueri simile, neque inducere in animum meum
 quco,
 Tantam uirtutem tam subito degenerare potuisse.
 Frugi usq; frugi est. sed quàm mira rari pectoris erat
 Præsentia? quæ constantia uultus? quàm ingenua mo-
 destia? at
 Res est pauida & clamosa, mens sibi male conscia. for-
 san illum
 Atque hanc quispiam lusi dolis. sed qui tacet, fatetur.
 Atqui genuina uirtus innocentia fidit sua,
 Illi uerbofi sunt qui turpia facta oratione
 Dissimulant. & uerecundiam eius noui, liberalem
 Et reuerentem mei. ac quom cogito, haud scio an quæ
 dixit
 Vxor, sint uera omnia. quon nonnullum mihi scrupu-
 lum odio
 Illo iniecit suo, multa sæpè uerbis exagitantur,
 Quom

COMOEDIA SACRA.

Quom res secus habeat. Tum, fieri solet ut, qui ipsi
iniuriam

Fecere, exposculent. Iam, ut sit ita, peccatum magnum
fuerit,

At primum, nemo sapit omnibus horis. nec ita sum
calide

Iuuentæ immemor, aut tam imperitus rerum, ut quid
amor ualeat

Nesciam. mea potius culpa est, qui nimium lubricæ
cuius

Dederim ætati licentiæ. cui tuta etiam timenda
Sunt omnia. si eum occido, seruom perdo, qualem haud
tenere

Iterum inueniero. per quem plurima mihi commoda
contigere.

Tum autem, Deum eius metuo. quem mihi per eum
usque sensi

Esse propitium. Illud existimio esse humani ingenij
potius,

Vt includam, dum deferuescat ætatis calor. ne
Posthæc idem queat, tamen usus mihi ex eo non pereat.
hunc unum

Hactenus expertus sum fidelem seruom, heriliumq;
rerum

Amantem. multa qui bene fecit, eius errorem ferre
Aequom est. iuuenis est. corrigi pensariq; potest,

quod

COMOEDIA SACRA.

quod iam

Mutari non potest. satis profecto mali est ei, qui
Seruos & peregrinus, & uinctus est simul. Itaq; cor-
rigendi

Quod deliquit, si deliquit, spatium dabo. māsuetudine
Et clementia nihil homini melius in uita. Cæterum

Non usus est, me illi temere aperire. ehô, ubi estis uos? acatalecti.
foras

Agite huc, corruptorem isthunc seruom meum Ioseph
educite.

ACTVS IIII. SCENA I.

Iambici tetrametri, acatalectici.

Lorarij. Potiphar. Ioseph.

A Dsumus here. si quid nos uis impera
POT. Age tu, huc procede bone uir.
Lepidum mancipium meum. Iam, ubi loci fortuna
sient tue,

Facile intelligis, equidem efficiam, ut, qui fueris apud
me, & quis prius

Scias. quando ego te uideo immutatis moribus esse atq;
ingenio.

Ingrata, atq; irrita oïa habere, quæ benefecimus tibi.
Tu ne pudicitiam potuisti tentare herilem? IOS. Ah.

POT. Quid mihi

D 4 Respon-

COMOEDIA SACRA.

Respondes? quid nunc sic taces? IOS. Quia me eloqui indignum est here.

POT. At tu factu esse indignum cogitare debebas scelus.

Ceterum, equidem nondum spem omnem salutis abieci tue

Ioseph. proinde quò te ad frugem recipere queas, uinculis

Tibi domare lasciuia contentus ero, grauiora merito Pristinæ id uirtutis respectu tuæ. abripite cum in carcerem,

Tanti ut sceleris pœniteat. IOS. Here. animum istum laudo, atque amo tuum.

Quo usus benigno, & amico sum, dum licuit nunc dum non licet

Mihi ut possum fero. at abripite sanè, confido fore Vt res me ipsa reducat aliquando in gratiam.

Senarius
tetrametri
catalect.

POT. Non mihi negotium hoc uolgaribus dolet modis sed

Quid me frustra cruciem? quid me afflictem? quando iam infectum

Fieri haud potest. casus humani communes sunt non mihi

Primo neq; soli, nec solus adeo hicce accidit. in re (ut aiunt)

Senarius. Mala, bonus animus dimidium adimit mali.

ACTVS

COMOEDIA SACRA.

ACTVS IIII. SCENA II.

Tetrametri catalectici, tum Iambici,

tum Trochaici,

Lorarij. Ioseph.

Quid isthuc quæso Ioseph est negotij sicine te Subito miserum adibus eijcier in carcerem? Iamb.

IOS. Non in carcerem eijci, sed carcere dignum admittere Senarius.
Trocha.

Aliquid, miserum est. sepe uincula probis iuxta atque improbis

Accidere. dumne ob malefacta patiar, parui æstumo.

LOR. Dixisti honestè Ioseph. uerum huic dolor adest honesto. Iamb.

IOS. Est qui citò corrigere, & mutare potest letis tristia, Trocha.

Deus, cui nota est causa calamitatis, & ueritas rei. & Vt peruiam in his ad summam usq; ætatem, tamen breue

Spatium est perferendi miseriam.

Dimeter.
Troch.

LOR. Sapis, qui nec, præter quas carcer habet addas molestias, Iamb.

Et quas habet rectè feras. IOS. Nam si me afflictem, quid mihi

Lucri sit? nonne eadem sint ferenda nolenti tamen?

Trocha.

Quodcūq; Deus ille facit, ferendū est æquo animo. cui Pugnare, & frustrari, & impium iuxta est. Inscitia

D S Est

COMOEDIA SACRA.

Iamb.
Troch.

Est uerò, gratis malum esse uelle, quom liceat bono.
 LOR. Verum. Proin obdura rebusq; te serua secūdis.
 IOS. Equidem semper ea uolui, & feci, ut non modo
 secunda mihi
 Sperare, sed aduorsa contemnere queam. LOR. Dis
 nostram fidem.

Iamb.

Hominis ingenium constans, ac præsens, lacrimas
 excussit

Mihi. miseretq; me eius. hoc nemo fuit commodior
 Sēper. nec ad herilia negotia quisquam attentior. cui
 Domus parebat tota modo. chem, quò redactus subito

Senarius.

Est: ut mortale nihil florere diu potes?

ACTVS III. SCENA III.

Trochaici tetrametri catalectici.

Ioseph.

PRô summe Deus, autor, rectorq; omnium, &
 mundi arbiter.

Quem tamen grauib; laboribus statues modum meis?

Perpetuo tenore, aduorsis succedunt aduorsa mihi.

Aspicias hæc DEVS, nam te nihil fallit. domi grauem

Pertuli fratrum inuidiam diu, immerito meo, à quibus

Etiam cædi destinatus, uerum præsenti tua

Seruatus ope, ab eis uenditus, dulcem patriam exilio,

Libertatem seruitutis commutavi auream. sed hæc,

Tua

COMOEDIA SACRA.

Tua benignitate, leuia expertus sum satis. quasi
 Me ita fratrum odio liberatum uolueris. ecce autem,
 res noua

Orta est porrò. quæ omneis mihi rationes conturba-
 uit, &

Extremam in sortem coniecit simul ô DEVS. at pro
 fide

Continentiaq; hoc præmij fero? sed ne me pœniteat
 Fuisse piū, sic præstabat, quàm perpetua domi dissidia
 Conflare. ego solus quom sim, facile hanc pertulero
 iniuriam,

Qui grauiorem olim tuli. quid enim faciat aliena,
 quom

Ipsi in me fratres ad eum seuerint modum mei? & ca-
 terum,

Qui me ab ijs eripuisti deus. tute uiam inueneris.

In te omnis spes est mihi. sæpè qui, re gesta psumo.

Gesta ut sit probè facis. fortasse & sic mihi tua

Consulis bonitate, tutus ab impudica ut sim. sequor

Quò me tua sancta uoluntas uocat. addam & hanc
 tolerantiam

Superioribus. quid mihi refert Ioseph esse nomen,
 nisi

Factis probos homo sum, humanis natus casibus obno-
 xius.

Cui nihil recusandum, quod communis fert conditio.

Neq;

COMOEDIA SACRA.

Neg; grauius ferundum, quod ultare non potest.

Catastrophe.

ACTVS V. SCENA I.

Trochaici tetrametri catelectici.

Hanno.

NAc alba iam raraq; in hominibus auis, fides & gratia

Est. quarum locum, perfidia ingratiudoq; obtinent.
Ita bonis inter morientibus moribus iam, affatim
Succrescunt mali magis ac magis indies. posterioribus

Semper deterioribus. hæc mihi ex ipsa adeo re incidit
Cogitatio, dum conceptiui in mentem uenit mei
Ioseph Hebræi. quem ego in tam aduersa, aut euorsa
potius

Miserum fortuna, tantum temporis interuallum malè
Gratus deserui. cuius me poenitet nunc, & pudet.
Miseretq; eius. qui mihi in cõtubernio nuper carceris.
Qua non comitate sermonis. qua non ministerij
Sed dilate leuauit miseriam? q̃ solerti mihi
Coniectura, insomnij aperuit ueritatem? Visus ut
Fortè per quietem eram triplicem uidere palmitem
Botris oneratum, grandibus iam, & uindemiæ idoneis.
Quibus à me resectis, expressisq; in poculum regium,
Mustum regi offerre bibituro. pergratum ei officium
Retuli ad ipsum anxius. ille, bono protinus animo iubet

Esse.

COMOEDIA SACRA.

Esse portendiq; pristina intra triduum mihi
Dignitatis restitutionem. quod uinum Deus
Exhilarandis creauit animis, solandisq; laboribus.
Quo & amicitia conciliatur, diluitur inimicitia
Mortalibus. at te (inquit) obsecro Hanno, memineris
mei

Quom bene erit tibi, redde operam mihi apud Parho-
nem, carcere

Eximundum ut cures. quò detrusus sum, nulla mea
Culpa, neq; merito. sed furtim Hebræo huc adductus
solo.

Dein ob innocentie studium, indigna hæc nocentia
Sustineo supplicia. sed cessatum à me usq; adhuc fuit
Captanti semper oportunitatem, ita ut sit iam duo
Effluxere anni. simul secunda fortuna ebrio,
Aduersæ obliuio, illiusq; mihi obrepit securitas.
At nunc eam pensasse utcumq; tandem negligentiam
Sane uolupte est. atque ea quidem iam obtulit se oc-
casio

Vt non sine numine, uel hanc nunc, uel tunc obliuionē
illam

Contigisse, credere sit. Sed quid cesso etiam adire eum
Hoc ut tanto tamq; insperato q̃ primum gaudio
Impertiam. lubentiorēq; faciam, quam lubentia est.
Aperite ocyus hoc. heus, ecquis hæc est? ecquis
audire?

ACTVS

COMOEDIA SACRA.
ACTVS V. SCENA II.

Tetrametri trochaici, catalectici.

Puer, Hanno, Gulussa.

Hoc
Quis pultauit ostium? HAN. Quis tibi proximus
astat nuntia
Ut prodeat Gulussa foras est, qui illum conuentum
esse uolt.

PV. Nihil aliud dicam? HAN. ut uenire properet
ne in mora mihi

Siet, ita res est. PV. Fecero. HAN. At iam factum oportuit.
uola.

GV. O salue mi domine. HAN. Et tu multum salue
Gulussa mi.

Sed Ioseph iam huc, ex percepto regis, pducto est opus.
Maximam cui laetitiam et triumphum adfero, aduentu
meo.

GV. Optumè factum, & gaudeo, nam illi fauce iuueni
quem ego

Esse scio honore quouis dignum. HAN. Est sanè at
nunc matura, ita

Facto opus est. GV. Curabitur.

ACTVS V. SCENA III.

Trimetri Trochaici, catalectici.

Hanno, Ioseph, Gulussa.

Nulla

COMOEDIA SACRA.

Nulla est conditio tam desperata, quae
Non in melius, quam Diis uolunt, citò
Restitui queat. quod de me adeo cuius
Facile est noscere qui nihil sanè minus,
Atque pistorum ille praefectus, reus
Peccati in dominum meum regem, illo in crucem
Acto, ego clementia eius pristinae
Dignitati restitutus uiuo tamen.
Sed quem uolui, ecce Ioseph te plurimum
Saluere iubeo. IOS. Salue Hanno. isthæccine
Est fides? HAN. Peccaui, fateor. uincor. at
Nunc, quando tibi Deus & uirtus tua
Reditum & restitutionem in meliorem statum
Aperuit, tuae fuerit sapientiae
Magnitudinisque animi, quod accidit,
Obluisci quod instat, curae habere, ita
Acquom ac dignum alijs factis tuis feceris.
IO. More hominum sit Hanno, ut miserorum, malè
In felicitate capiat obliuio.
At ego illud, scio, quam doluerit cordi meo.
HAN. At nunc gaude mi Ioseph. IO. Quid gaudeam?
HAN. Equidem iam te fortunatum fecero.
IO. Isthuc Deo in manu est, ubi dignabitur.
HAN. At, sine controuersia, Ioseph, Diis
Te omnes adiuuant. IO. Ita uelim, sed nihil
Sento etiamnum. HAN. Faxo ergo ut sentias.

IO.

COMOEDIA SACRA.

IO. Quin dic, quid tandem est bonæ rei. HAN. Accipe hem.

A Parhone rege missus sum modò.

Vt te adducerem. IO. Hem. HA. Nè uerearis bono Animo es. Dii te, Ioseph, seruatum uolunt.

IO. Obsecro numquid ludis tu nunc me? HAN. Egon? Tes quamobrem? IO. Nescio sed qui isthuc credam ita

Esse, mihi dici uelim. HAN. Dicam tibi.

Rex gemini sibi obuersati in somniis
Confusus portentosis ambagibus,
Cunctis diuinis, ac coniecturis,

Et quotquot tota Aegypto sapientia

Præstant, consultis frustra, ut cui nihil

Explicare quidquam possint, quom magis

Inde etiam conslernaretur, de tua

Ei oportune maxumè sapientia

Suggesti quondam ipse quam expertus fui.

Quare huc te accersitum, iussit ire me,

Eiusdem quo beneficii, cuius mihi

Olim, nunc item ipsi facias copiam

Perpetuò sic eum deuincturus, simul

Et libertatem, et nobilitatem ex eo,

Et gloriam tibi, et rem pariturus. GVL. Bene, ut

Me deus amet, factum gaudeo. IO. Dic, bonam

Mihi fide isthæc uerba dixisti? HAN. Bona.

Non

COMOEDIA SACRA.

Non mihi credis? IO. Deus supreme, iterum

Mihi natus uideor, si uera prædicas.

HAN. Ita me amet quem ego amo, ut haud mentior tibi

Ioseph. IO. Deus tibi oro semper omnia

Optata offerat. eamus. duc me ad eum obsecro.

GVL. Isthuc deus bene uortat. IOS. Ita spero quidem.

HAN. Fac modò animo præsentis ut sis. GV. Quin caue

Mi Ioseph, ne committas nunc, ut tibi

Ipsè defuisse uideare, quod quidem

Ita diuina occasione, atq; indole

Ista tam egregia iuxta indignum foret.

Bene gerundæ rei facultatem datam

Amittere, dementia est. IO. Faciam sedulò.

HAN. Bamus iam ergo. IO. Atq; aliquanto lubentius,

Quam quidem huc accessi. O GVL. Vale.

Gratias habeo atq; ago meritò maxumas

Tibi, uicissimq; ubi quid usus uenerit,

Bene faxo lubens. GV. Benigne dicis. Vale,

Atq; salue Ioseph, ac bene rem gere.

Oh quid est quod nunc malim, quam quod iam huius

Euenire intelligo: è pædore sic

Ad benigniorem tandem sortem uti

Euehatur, uirtus ita ut meretur eius?

Nam si hæc regi interpretetur somnia,

Vt fecit conceptiuius antehæc suis,

E

Ez

COMOEDIA SACRA.

Et libertatem ei, & opes, & gratiam,
Cumulatè partum iri scio. quod reliquom est,
Spectatores, qui uirtutem ducitis
Maximi, æquom est Ioseph gratia,
Vos dare plausum postremò in comœdia.

Omnis Vni Deo gratia & gloria.

F I N I S.

PSALMVS QVIN-
QVAGESIMVS PRIMVS.

Miserere mei deus.

Summe pater, q̄ sceptra tenes altissima rerum,
Cuius & hoc tantum dextera claudit opus.
Cuius magna preces clementia nullius unquam
Reppulit, haud falsa uoce rogantis opem.
Respice me nimia peccati mole grauatum,
Mole, sed immensum pondus habente premi.
Et nunc illa tuæ subeat miseratio menti,
Qua tibi fidentes sæpe leuare soles.
Nunc opus esse tuum misereri quæso memento,
Quando hic heu nimium quod misereris habes.
Nam miser agnosco patrata crimina culpæ,
Quæ cruciant animum nocte dieq̄ meum.

Quic-

Quicquid id est, tibi peccatum est mitissime soli,
Ah pudet, & certe qualis sit ipse uides.
Cur ego sustinui tales offendere uultus,
Qualibus est uerum mitius esse nihil?
Cur tua non ueritus præsentia numina? cur te
Peccator toties aspiciente fui?
Scilicet ut constet, uel iniquo iudice, uerum
Quicquid adhuc usquam lingua locuta tua est.
Ut uincas quicumq̄ in se confidit, & audet
Te uelut intenta lite mouere reum.
Nam peruersa hominum ratio te iudicat, & se
Damnandæ maculæ credit habere nihil.
Ergo age se miserum miserere fatentis, & ægrum,
Quos nisi tu, morbis, nemo leuare queat.
Nanq̄; quid addubites? totum me facta malorum,
Vita relegatum corporis huius habet?
Nec nouus hic dolor est, primū hoc mihi uirus adhæsit,
Tēpore quo matris iā rude pōdus erā.
Vsq̄; adeo nihil est in me quod dicere possis,
Naturæ uitium non rapuisse meæ.
Sed quia tu uerax, quia ueri es amator & equi,
Illius & merito nomen & huius habes.
Nota mihi pietate tua sapientia facta est,
Abdita quæ semper corda superba latet.
Me pater hyssopi si dulci asperseris herba,
Sicut lustrali flumine mundus ero.

E 2 Laus

Laueris heu nimia fœdam putredine mentem,
Iam mihi qui certet cum niue candor erit.
Quod si forte meas dignabere uocibus aures,
Delicias animi quæ peperisse queant.
Iam contrita nouo reparaueris ossa uigore,
Nullus in hoc iterum pectore languor erit.
Nunc auerte tuos illos, quibus omnia, uultus
Cernis, & aut recreas, aut uelut igne quatis.
Nunc illos auerte precor, ne crimina cernant,
Ne uideant animæ uulnera tanta meæ.
Interea refouens mea uulnera, dele quod in me
Congestum sceleris perfidus hostis habet.
Mortifera immundi contagia pectoris aufer,
Et puri dotes cordis habere iube.
Rectus in hoc habitet mihi corpore spiritus, illum
Tu pater à ueteri conditione noua.
Hei mihi si facie miserum auersante repellas,
Nec liceat uultus ante stetisse tuos.
Quod te ne facias per te precor, altera non est,
Quæ faciat nostras causa ualere preces.
Sed neq; me fugiat fotor tuus ille bonorum,
Qui nisi cum sanctis spiritus esse nequit.
Quo sine nulla salus animæ sua crimina fassæ,
Quo si destituar munere, nullus ero.
Eia agè, securæ ne subtrahæ gaudia mentis,
Saluificumq; tuæ redde salutis opus.

Spiri-

Spiritus adsit agens & liber in omnia mecum,
Hoc me perpetuum robur habere sine.
Hoc doctore uias per me sciet impius omneis,
Per quas iustitiæ est summa petenda tuæ.
Tunc sua peccator noscens malefacta superbus,
A te nunc humili uoce rogabit opem.
O mihi qui solus deus es saluator, & idem
In manibus nostræ iura salutis habes.
Erue me merita de pœna mortis, & ultra
Sanguinis effusi ne reus esse ferar.
Sic mea iusticiamq; tuam laudesq; sonabit,
Quamuis nulla satis lingua referre queat.
Tu dabis eloquio uenam meliore fluentem,
Laxato grauius tu dabis ore loqui.
Ut tua per cunctas præconia dicere gentes,
Ut possim laudis nuncius esse tuæ.
Nam neq; thure dato positas placaris ad aras,
Victima nec structo te mouet ulla rogo.
Te tamen hoc ipso ueneratus honore fuissem,
Si uelles ista religione coli.
Nunc tibi nulla magis cordi sunt sacra, nec ulli
Gratius est anima se cruciante sacrum.
Nec tu despicies afflictæ munera cordis,
Commoda quod sine te nulla quietis habet.
Nunc age siderci summo de uertice coeli,
Placata miseram fronte Siona uide.

B 3 vt

Vt laceras iterum Solymas sua moenia cingant,

Ne tibi delectæ concidat urbis honor.

Tunc tibi sacra pio promunere iusta dabuntur,

Quæ tu sola probas, quæ tibi sola placent.

Tunc tibi gaudebunt pingues holocausta per aras,

Et vitulos templis imposuisse tuis.

XIV

1926:

2717